

Verantwoording

Als de stichter van Rolduc, Ailbertus van Antoing, in het jaar 1104 op 'deze plek' gaat wonen, wijdt hij die, volgens de Annales Rodenses, toe aan de dienst van God. Ze is dat ondanks wijzigingen van haar bestemming, negenhonderd jaar lang gebleven. Negenhonderd jaar Kloosterrade-Rolduc. Er zijn in Nederland weinig of geen nog volop functionerende instituten te vinden, die op een dergelijke leeftijd en op zo'n rijk, zij het misschien niet altijd roemvol verleden kunnen bogen.

Op 13 december 1996 werd op Rolduc op initiatief van de Stichting Lève Rolduc een studiedag gehouden ter herdenking van de gedwongen opheffing van de abdij door de Fransen in 1796. Aan het einde van deze bijeenkomst hield de dagvoorzitter, prof. dr. M.G. Spiertz, een afrondende voordracht onder de titel: *Uitzicht op een symposium bij gelegenheid van de viering van het 900-jarig bestaan van Rolduc in 2004*. Hij opperde daarin onder meer dat het een goed idee zou zijn te gaan nadenken over een bundel met artikelen over Rolducs historie, die over een jaar of acht zou kunnen verschijnen bij gelegenheid van het negende eeuwfeest in 2004. Hij deed daarbij ook al waardevolle suggesties voor thema's die daarin aan de orde zouden kunnen komen.

De stichting Lève Rolduc heeft die gedachte opgepakt; op 27 oktober 1997 werd te Rolduc een eerste bijeenkomst belegd van mensen van wie verondersteld mocht worden dat ze aan de opzet en mogelijk zelfs aan de inhoud van zo'n bundel een bijdrage zouden kunnen leveren. Deze groep bestond uit drs. F.L. Augustus, dr. J.M.C. Crousens, dr. R.M. de la Haye, dr. M.C.A. van der Heijden, prof. dr. E.M.V.M. Honée, dr. A.P.J. Jacobs, prof. dr. P.J.A. Nissen, drs. C.Th.J. Reul, M.J.G. Schlijper, drs. C.H.G. Schutgens en prof. dr. M.G. Spiertz. Namens de stichting Lève Rolduc vervulde drs. J.P.L.G. Offermans het voorzitterschap van deze groep. A. Jacobs, E. Honée en P. Nissen moesten jammer genoeg wegens drukke andere werkzaamheden al spoedig afhaken. Als compensatie werd in het eindtraject dr. A.E.M. Janssen bij het werk van deze groep betrokken.

In dit gremium is lang en diepgravend gediscussieerd over de vraag of de beoogde bundel een centraal thema zou moeten krijgen. Zo'n thema zou immers coherentie kunnen geven aan op zichzelf nogal divergente bijdragen. Het vinden van zo'n rode draad bleek echter niet zo makkelijk. Geopperd is de artikelen te centreren rond het thema *Het zelfconcept van Rolduc in de voorbije eeuwen*: hoe keek Rolduc naar zichzelf en naar zijn verleden? Al spoedig bleek zo'n inperking tot één concept niet vruchtbaar: waardevolle bijdragen zouden wellicht geschrapt moeten worden, alleen omdat ze niet binnen het gekozen hoofdthema zouden vallen.

Daarom is besloten tot een meer frivole opzet. De historie van een instituut dat negenhonderd jaar heeft bestaan, blijft immers tot in lengte van dagen vragen oproepen, die het beantwoorden meer dan waard zijn. Geen strenge rode draad dus, maar naar de mening van de redactie toch wel samenhang: de bundel zou onderbelichte aspecten van Rolducs geschiedenis moeten behandelen op basis van nieuw, op bronnenstudie gebaseerd onderzoek.

Het oorspronkelijke thema van het zelfbeeld vooral uit de tijd van het Derde Rolduc (1843 - 1946), klinkt nog door in de artikelen van M. van der Heijden, J. van der Heijden, M. Schlijper, K. Schutgens en L. Spronck: Rolduc als nationaal hoogstaand onderwijsinstituut, naar eigen opvatting nauw verbonden met het Oranjehuis, en op deze gronden een eervolle plaats verdienend binnen de Nederlandse samenleving. Onderbelichte aspecten van de geschiedenis van dit derde Rolduc komen aan de orde in de bijdragen van R. de la Haye, N. Sprokel s.j. en J. Pouls. Over de abdijtijd (1104-1796) handelen de artikelen van L. Augustus, H. Franssen, A. Janssen en H. Tummers. Met name het artikel van Franssen, geschreven op basis van het verloren gewaande en door de auteur teruggevonden benoemingsdossier van abt Nicolaas Heyendal, kan gelden als belangrijke invulling van een witte vlek in de abdijschiedenis. Ook de bijdrage van A. Janssen over Simon Pieter Ernst vult een vakeresignaleerde lacune uit Rolducs historie op. Als afronding biedt E. Ramakers een systematisch samengesteld overzicht van de rijke literatuur die aan Rolduc in al zijn facetten is gewijd.

Het bleek voor de redactie niet mogelijk een evenwichtige verdeling te vinden van artikelen over de verscheidene perioden van Rolducs bestaan. Daarbij is in aanmerking genomen dat aan het vierde Rolduc (1946-1971) al een boekwerk is gewijd (C.Th.H. Reul e.a., *Het Vierde Rolduc 1946-1971*, Kerkrade 1983). Van het derde Rolduc (1843-1946) is het archief in het Rijksarchief in Limburg pas onlangs door R. de la Haye geordend en geïnventariseerd. Het bevat een overvloedig wellende bron aan gegevens, die nog voor een reeks van jaren stof tot publiceren zullen geven. Ook de rijk gedocumenteerde abdijschiedenis blijft nieuwe vragen oproepen en onderwerpen voor studie en publicatie aandragen. Enkele bijdragen over deze periode mochten dus niet ontbreken.

Toen eenmaal de globale inhoud van de bundel vaststond, is een kernredactie gevormd, bestaande uit J.P.L.G. Offermans (voorz.), R.M. de la Haye (secr.), A.E.M. Janssen en C.H.G. Schutgens. Deze redactie heeft de auteurs begeleid, hun (niet altijd tot hun vreugde) indicaties tot verbetering gegeven en gepoogd doublures tussen bijdragen te vermijden. Dat soms toch dezelfde deelaspecten van Rolducs geschiedenis in meer dan één bijdrage aan de orde komen, is in enkele, spaarzame gevallen een welbewuste keuze: ieder artikel moet immers als zelfstandige eenheid gelezen kunnen worden en soms werpen verschillende auteurs een net wat ander strijklicht over hetzelfde onderwerp.

Aanvankelijk is overwogen deze artikelenbundel uit te geven als aparte publicatie. Vervolgens is echter met graagte ingegaan op de suggestie, de uitgave als themanummer onder te brengen bij de *Publications*, het jaarboek van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap. Daardoor zou immers een brede verspreiding binnen de doelgroep verzekerd zijn en zouden de kosten aanmerkelijk lager kunnen zijn dan bij uitgave in eigen beheer. Nadat de kernredactie in eerste aanleg de bijdragen van de auteurs had beoordeeld, becommentarieerd en in meerderheid ook aanvaard, moest daardoor nog marginale toetsing plaatsvinden door de redactie van de *Publications* als eindverantwoordelijke. Het zal zelden voorkomen dat bijdragen voor een bundel zo'n dubbele *screening* moeten doorstaan. De kernredactie hoopt en verwacht dat deze gang van zaken de uiteindelijke kwaliteit alleen maar ten goede is gekomen.

Toen bleek dat deze bundel, uit te geven als themanummer voor het jaar 2004 van de *Publications*, de omvang van een gebruikelijk jaarboek verre zou overtreffen, ontstond in het eindtraject, tot ieders schrik, ook nog een financieel probleem. Gelukkig kon dat worden opgelost door bijdragen van instellingen en personen, die elders met name worden vermeld. Het is verheugend te kunnen vaststellen dat in een tijd die door begrippen als direct nut en rendementsdenken lijkt te worden gekenmerkt, toch altijd weer subsidiënten gevonden kunnen worden, die ook belang hechten aan belangrijke projecten zonder direct winstdoel. Wij danken hen voor hun vrijgevigheid.

Kloosterrade-Rolduc

Een geschiedenis van negen eeuwen toewijding aan spiritualiteit, onderwijs en cultuur in de dienst van God.

De kernredactie hoopt erin geslaagd te zijn, ten behoeve van wetenschappers en geïnteresseerde leken, een bundel samen te stellen van artikelen die, elk op hun terrein, nieuw licht kunnen doen schijnen over enkele tot dusver mistige plekken uit de lange historie van de abdij, de kostschool en het kleinseminarie Kloosterrade/Rolduc. Zij realiseert zich dat hiermee het

laatste woord niet is gesproken. Dat is niet erg. Er moet immers ook in de toekomst en met name in 2054 en 2104 voor actieve historici nog iets te doen vallen. De huidige redactie (dan ongetwijfeld in overtuigende meerderheid niet meer onder de levenden), wenst haar opvolgers daarbij wijsheid, inzicht en speurzin toe.

Namens de kernredactie:

oktober 2004 J.P.L.G. Offermans, voorzitter